

CZU: 343.1

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.1\(72\).08](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.1(72).08)

IMPACTUL MODIFICĂRII TEMEIURILOR ȘI A PROCEDURII DE RECURS PENAL ASUPRA JURISPRUDENȚEI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE

Tudor OSOIANU,
dr. în dr., prof. univ.
<https://orcid.org/0000-0003-1506-4501>

Dinu OSTAVCIUC,
dr. hab., conf.univ.
<https://orcid.org/0000-0001-5317-3296>

SUMAR

Prezentul articol științific se referă la impactul modificării temeiurilor și procedurii de recurs din Codul de procedură penală al Republicii Moldova asupra jurisprudenței Curții Supreme de Justiție. Autorii analizează modificările aduse prin Legea nr. 246/2023, care au intrat în vigoare la 1 septembrie 2023, și efectele acestora asupra sistemului judiciar. Studiul examinează temeiurile recursului, cerințele privind admisibilitatea acestuia, efectele pe care le produce și procedura de examinare de către Curtea Supremă de Justiție.

De asemenea, autorii identifică unele incoerențe legislative și propun soluții pentru îmbunătățirea prevederilor normative. Concluziile evidențiază necesitatea unei clarificări suplimentare a reglementărilor și a unei interpretări uniforme a noilor norme procesuale.

Cuvinte-cheie: *recurs penal, procedură penală, admisibilitatea recursului, efectele recursului, principiul neagrării situației, interpretare judiciară.*

În conformitate cu prevederile art. 3 lit b) din Legea Republicii Moldova nr. 64 din 30.03.2023, Curtea Supremă de Justiție „examinează, în calitate de instanță de recurs, cauzele de importanță socială și juridică, precum și cele care relevă încălcări deosebit de grave ale legii și ale drepturilor omului”.

IMPACT OF CHANGING THE GROUNDS AND PROCEDURE CRIMINAL APPEAL ON THE JURISDICTION OF THE SUPREME COURT OF JUSTICE

SUMMARY

This scientific article examines the impact of amendments to the grounds and procedure for review in the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova on the jurisprudence of the Supreme Court of Justice. The authors analyze the changes introduced by Law No. 246/2023, which entered into force on September 1, 2023, and their effects on the judicial system. The study explores the grounds for review, the requirements for its admissibility, its legal effects, and the procedure for examination before the Supreme Court of Justice.

Additionally, the authors identify certain legislative inconsistencies and propose solutions to improve the regulatory framework. The conclusions highlight the necessity of further clarification of the legal provisions and a uniform interpretation of the new procedural norms.

Key-words: *criminal review, criminal procedure, review admissibility, effects of review, principle of non-aggravation of the appellant's situation, judicial interpretation.*

Judecarea recursului ordinar în cauza penală se desfășoară potrivit prevederilor stipulate în secțiunea a 2-a, capitolul IV, titlul II, Partea specială din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare CPP).

La 31 iulie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 246 din 31.07.2023 (în continuare Legea nr. 246/2023), prin care au fost supuse modificării și abrogării un șir de articole care vizează, printre altele, și procedura recursului.

Legea nr. 246/2023, care este în vigoare din 1 septembrie 2023, a schimbat fundamental temeiurile și procedura de judecare a recursurilor împotriva deciziilor instanței de apel în cauzele penale.

Recursul ordinar în cauza penală este un act accesibil, necesar și indispensabil pentru desfășurarea legală a procesului penal. Deoarece provoacă, de regulă, verificarea legalității hotărârii atacate, recursul respectiv este o cale de atac, în principal, de drept.

Recursul împotriva hotărârilor instanțelor de apel corespunde, în principiu, celui de-al treilea grad de jurisdicție penală și, de aceea, este declarat, de regulă, împotriva hotărârilor judecătorești date în ultimul grad de fond, pentru erorile de drept (errores juris) pe care le conțin.

„Erorile de drept pot fi: erori de drept formal sau procesual (errores in procedendo) și erori de drept material sau substanțial (errores in iudicando)” [1, p. 211].

Curtea Constituțională statuează că, „În ipoteza în care instanța de recurs nu ar remedia eventualele deficiențe admise de către prima instanță sau de către instanța de apel, atunci există riscul afectării corectitudinii generale a procedurii din perspectiva articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (e.g. a se vedea *Mehdiyev v. Azerbaidjan*, 31 octombrie 2019, § 41) și a articolului 20 din Constituție” [11, § 53].

Hotărârile pasibile a fi atacate cu recurs.

Conform prevederilor art. 420 CPP, sunt susceptibile a fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel, ca instanță de apel. Recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel se consideră făcut și împotriva încheierilor acesteia, chiar dacă acestea au fost date după pronunțarea hotărârii recurate. Atunci când instanța de apel a respins prin încheiere cererea apărării privind recunoașterea în calitate de succesori al inculpatului care a decedat, a soției acestuia, CSJ a casat această încheiere în recurs, chiar dacă în recursul succesoriului nu a fost formulată expres această solicitare.

„Art. 285 alin. (7) CPP prevede în mod expres posibilitatea solicitării reabilitării persoanei decedate, ceea ce împiedică încetarea procesului penal. Reabilitarea inculpatului poate fi cerută doar de o persoană care probează un interes legitim, iar soțul inculpatului defunct este printre persoanele care au cel mai mare interes legitim de a insista asupra reabilitării. ... Mai mult, în acest caz succesoriul însuși a solicitat continuarea procesului penal, iar încetarea ilegală a procesului (a se vedea § 40-41) a avut loc în raport cu succesoriul, încălcând deja drepturile acestuia (mutatis mutandis hot. CtEDO Gradinar v. Moldova, 2008, § 101). Prin urmare, încheierea din 12 septembrie 2022 urmează a fi casată” [23, § 33].

Nu pot fi atacate cu recurs sentințele atunci când titularii dreptului de exercitare a apelului nu au folosit acest drept ori au retras apelul, dacă legea prevede această cale de atac. Persoana care nu a folosit apelul poate ataca cu recurs decizia instanței de apel prin care i s-a înrăutățit situația. Procurorul care nu a folosit apelul poate ataca cu recurs decizia prin care a fost admis apelul declarat de alte părți.

În conformitate cu art. 466 alin. (4) pct. 2) CPP, decizia Curții de Apel devine irevocabilă la data pronunțării. Recursul împotriva deciziilor pronunțate de Curtea de Apel, ca instanță de recurs, nu este prevăzut de lege. Recursul poate fi exercitat doar

împotriva actelor definitive. Deci, nu pot fi contestate cu recurs actele irevocabile, cum ar fi decizia Curții de Apel care a examinat recursul asupra sentinței [18, § 21].

Referindu-ne la **titularii dreptului de a declara recurs**, menționăm doar că sunt aceleași persoane care au dreptul de a declara apel, indicate în art. 401 CPP.

Calitatea de persoană interesată în sensul normei prevăzută la art. 401 alin. (1) pct. 6) CPP este determinată de prejudicierea intereselor legitime a persoanei printr-un act al instanței.

„Menținerea participării lui C.A. în fapta stabilită, în prezenta cauză penală, ridică semne de întrebare referitor la prejudicierea prezumției nevinovăției acestuia, din moment ce, din recursul declarat de către cel din urmă, se constată că procesul judiciar în privința sa a fost disjuns pentru examinare în procedură separată. Completul de judecată consideră că constatățile de fapt și de drept din prezenta cauză penală ar putea influența convingerea judecătorilor referitor la vinovăția lui C.A., în propriul proces judiciar. Cele punctate mai sus, semnalează inechivalența calității lui C.A. de persoană interesată în sensul normei prevăzută la art. 401 alin. (1) pct. 6) CPP, fiind determinată prejudicierea intereselor legitime ale lui C.A. printr-un act al instanței” [10, § 7].

În altă speță „Completul, de asemenea, reiterează că dreptul soțului de a acționa în vederea apărării drepturilor celui alt soț este prezumat, ceea ce îi permitea lui R.V. să înainteze recurs” [23, § 33].

Termenul. Titularii dreptului de recurs sunt în drept a depune recurs, conform art. 422 CPP, în termen de două luni, calculate de la data comunicării apelului.

După expirarea termenului de recurs, recurentul poate dezvolta argumentele clar invocate în recurs, însă nu poate invoca argumente noi [6, § 110].

Curtea Cupremă de Justiție „... subliniază că Codul de procedură penală nu prevede instituția repunerii în termenul de depunere a recursului, termenul de două luni prevăzut de art. 424 CPP fiind unul de decădere. Acest termen curge de la ziua comunicării deciziei instanței de apel. În cazul avocaților, există o prezumție puternică că acest termen curge din ziua publicării deciziei instanței de apel pe internet, fie din momentul înmânării deciziei motivate, dacă înmânarea a avut loc până la publicarea deciziei pe internet. Îi revine recurentului să convingă Curtea Supremă de Justiție prin argumente puternice că termenul de recurs a început să curgă de la o dată ulterioară” [17, § 21].

Atunci când recurentul depune două recursuri în aceeași cauză, ultimul fiind tardiv, CSJ examinează recursul prin prisma argumentelor invocate în primul și dezvoltate în al doilea recurs [23, § 34].

În cazul inculpaților care au beneficiat de interpret, termenul de recurs curge de la data primirii hotărârii traduse în limba pe care o cunoaște [24, § 30].

Retragerea recursului se face în condițiile și modul prevăzute de legislație pentru retragerea apelului. Conform art. 407 alin. (1), (3) și art. 423 CPP, persoanele care au declarat recurs sunt în drept să-l retragă până la începutul examinării acestuia. Retragerea recursului atrage după sine încetarea procedurii de recurs.

„Recursul în această cauză încă nu a început să fie examinat. Procurorul solicită retragerea recursului, invocând schimbarea recentă a practicii Curții Supreme de Justiție din care rezultă că recursul înaintat nu are șanse de succes. Completul nu a stabilit vreun temei pentru a respinge cererea recurentului” [26, § 7].

Examinarea cererii de retragere a recursului se realizează, evident, în lipsa părților.

Temeiurile. Începând cu 1 septembrie 2023, CPP prevede următoarele temeiuri pentru recurs în art. 427:

1) Interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție. Invocând acest temei, recurentul trebuie să indice vreo decizie sau încheiere a Curții Supreme, care ar da altă interpretare aspectelor de drept invocate în recurs [22, § 33]. Acest temei este îndreptat spre unificarea practicii judiciare, iar la invocarea temeiului respectiv de drept sarcina probatoriului îi revine recurentului, care, prin exemple elocvente cu referire la cauze concrete, trebuie să demonstreze faptul că instanța de recurs în cauze similare a adoptat anterior soluții contrare cu cele reținute de instanța de apel. În cazul în care instanțele judecătorești aplică în mod diferit o prevedere legală, rolul CSJ constă în asigurarea interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (2) din Legea nr. 64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

Recursul este declarat inadmisibil atunci când nu este indicat de recurent clar care prevederi au fost interpretate greșit și vreo hotărâre a CSJ care ar da o altă interpretare prevederilor respective [21, § 68, 80].

2) Prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

Invocând acest temei, recurentul trebuie să confirme:

- a) modificarea circumstanțelor sociale sau juridice care să justifice schimbarea practicii uniforme a Curții Supreme de Justiție;
- b) lipsa jurisprudenței Curții Supreme cu privire la problemele de drept invocate în recurs ori existența unei jurisprudențe contradictorii a Curții Supreme cu privire la acestea [22, § 32].

„... Curtea Europeană a subliniat, în cauza *Baydar v. Olanda*, 24 aprilie 2018, § 47, faptul că asigurarea

aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil cu Convenția” [4, § 26].

Schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice [34, § 74], dacă sunt întrunite două condiții:

- noua abordare trebuie să fie consecventă la nivelul jurisdicției respective;
- instanța care a decis schimbarea interpretării trebuie să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel [29, § 38].

Atunci când recurentul a invocat în privința aceluși circumstanțe de fapt temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 2) CPP, concomitent cu cel prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 1) CPP, Curtea Supremă de Justiție explică că aceste temeiuri, în principiu, nu pot fi invocate în același recurs, deoarece ele se autoexclud [22, § 32].

3) A fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen. Acest temei presupune două ipoteze - a) admiterea neîntemeiată a unui apel tardiv și b) respingerea neîntemeiată a unui apel declarat în termen, pe motivul tardivității.

În vederea asigurării unei bune administrări a justiției, CtEDO a statuat rolul Statelor privind asigurarea accesului la justiție, dar și libera lor apreciere și necesitate de limitare a acestui drept, prin stabilirea unor termeni privind declararea căilor de atac, cu condiția respectării proporționabilității astfel încât să nu împiedice disponibilitatea persoanelor de a-și exercita o cale de atac efectivă.

În cauza *Ghinea c. Republica Moldova* (Hotărârea din 26.06.2012, § 34) CtEDO a constatat că „Reclamantul a fost net dezavantajat față de partea acuzării, căreia îi putea fi prelungit termenul legal de atac al unei hotărâri judecătorești definitive pronunțate în favoarea reclamantului”.

În cauza *Szabo c. Republicii Moldova* (Hotărârea din 19.11.2024) CtEDO a constatat, de asemenea, violarea art. 6 par.1 CEDO, dat fiind faptul că a fost admis un apel tardiv depus de procuror.

Curtea Supremă de Justiție a dispus rejudecarea cauzei, considerând că verificarea pretenției erori judiciare privind respectarea termenului de depunere a apelului, nu este de competența instanței supreme [19].

4) Există o cauză care înlătură răspunderea penală sau un temei care exclude urmărirea penală ori determină încetarea procesului penal. Cauzele care înlătură răspunderea penală sunt prevăzute în capitolul XI din Codul penal. Temeiurile care exclud urmărirea penală sunt indicate în art. 275 CPP. Temeiurile care determină încetarea procesului sunt prevăzute de art. 332 CPP și art. 391 CPP.

„Refuzul soluționării cerinței aplicării legii amnistiei la etapa judecării cauzei, pentru simplul

motiv că inculpatul nu a depus o solicitare scrisă, reprezintă o manifestare de formalism excesiv, care nu poate justifica limitarea drepturilor omului. Mai mult ca atât, însăși Legea nr. 243/2021 cu privire la amnistie la art. 2 alin. (4) prevede posibilitatea aplicării amnistiei față de persoana care refuză aplicarea acesteia” [5, § 29].

5) A fost aplicată o pedeapsă în alte limite decât cele prevăzute de lege. Temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 5) CPP există exclusiv atunci când pedeapsa stabilită de instanță nu respectă limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă.

Apriori Curtea Supremă de Justiție nu tolerează invocarea pct.6) alin. (1) art. 427 CPP, atunci când sunt aduse critici pedepsei aplicate.

„Curtea Supremă de Justiție notează că orice critică adusă pedepsei aplicate de judecător trebuie să fie examinată conform art. 427 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală. O interpretare care ar permite examinarea motivării pedepsei pe baza pct. 6) ar face ca pct. 5) să devină inutil și inaplicabil, ceea ce nu este permis (mutatis mutandis încheierea CSJ nr. 1ra-1152/2023, § 21)” [8, § 49].

„Ponderele circumstanțelor atenuante sau agravante la stabilirea pedepsei, sau aplicarea art. 90 Cod penal ține de examinarea fondului cauzei, care, de regulă, nu este examinat în recurs de către Curtea Supremă de Justiție și nu cade sub incidența art. 427 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală” [7, § 28].

6) Hotărârea este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Acest temei de recurs a fost introdus prin Legea nr. 246, din 31 iulie 2023. Nota informativă la această lege menționează următoarele: „Utilizarea noțiunii de „hotărâre arbitrară” derivă din practica CtEDO, fiind utilizată pentru a defini situația în care judecătorii nu aduc nici o motivare pentru deciziile/hotărârile luate sau când acestea sunt bazate pe greșeli evidente de fapt sau de drept comise de judecători. În esență, la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii (în contextul art. 307 Cod penal)...”.

„... în cazul hotărârii arbitrare, carența principală vizează încălcarea unei norme legale imperative, adică a unei prevederi normative care nu oferă nicio discreție judecătorului. Lipsa discreției poate rezulta din claritatea textului prevederii normative, fie din practica uniformă și clară de aplicare a normei. Această carență nu se poate datora unei simple greșeli, ci trebuie comisă cu bună știință sau ca urmare a unei erori inexcuabile. Suntem în prezența unor asemenea situații atunci când instanța de judecată adoptă o hotărâre ce contravine unei norme imperative invocate de participanții la proces sau de instanța judecătorească ierarhic superioară, fără a explica convingător de ce nu aplică acea normă” [22, § 40].

Întru argumentarea acestui temei de recurs trebuie de indicat norma imperativă care a fost încălcată de instanța de apel, dacă se invocă faptul că hotărârea este arbitrară sau probele pretense a fi apreciate vădit nerezonabil, atunci când se invocă aprecierea vădit nerezonabilă a probelor [15, § 22].

Curtea Supremă de Justiție nu exclude că o hotărâre judecătorească poate fi atât „arbitrară”, cât și „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor” [22, § 43]. Totuși, fiecare din aceste două cazuri trebuie să fie examinate separat.

Deciziile instanțelor care sunt „arbitrare sau vădit nerezonabile” pot fi considerate incompatibile cu garanțiile unui proces echitabil (a se vedea - Hotărârile CtEDO Khamidov c. Rusiei, din 15.11.2007 §107, 170; Berhani c. Albaniei, din 27.05.2010, § 50-56; Ajdarić c. Croației, din 13.12.2011, § 47-52, și Anđelković c. Serbiei, din 09.04.2013, § 26-29).

„CtEDO a explicat că suntem în prezența unei hotărâri judecătorești arbitrare sau vădit nerezonabile atunci când a fost admisă „denegarea justiției”. Aceasta are loc când instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată, inclusiv când hotărârea judecătorească nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii (hot. Bochan v. Ucraina (nr. 2), 2015, § 62; Balliktaş Bingöllü v. Turcia, 2021, § 75)” [25, § 39].

Privitor la modul în care sunt motivate hotărârile judecătorești interne, apare o problemă distinctă atunci când aceste hotărâri pot fi calificate drept „arbitrare” până la limita de a aduce atingere echității procesului. Acesta se va întâmpla, totuși, numai în cazul în care hotărârea nu este motivată sau în cazul în care motivele invocate se bazează pe o eroare vădită de fapt sau de drept admisă de instanța națională, ceea ce duce la o „denegare de justiție” (a se vedea: Yüksel Yalçınkaya c. Turciei [GC], 26.09.2023, din 11.07.2017, § 304; Paixão Moreira Sá Fernandes c. Portugaliei, 25.02.2020, § 72; Spasov c. României, din 06.12.2022, § 96-98).

„În orice caz, instanțele de judecată nu sunt îndreptățite să recurgă la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale sau la o aplicare prin analogie”. Astfel, cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interzicerea analogiei în aplicarea legii penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului [12, § 37].

În jurisprudența sa, CtEDO a stabilit că art. 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei (a se vedea Hotărârile Del Rio Prada c. Spania [MC], din 21.10.2013, § 11; Rohlena c. Cehia [MC], din 27.01.2015, § 50; Vasiliauskas c. Lituania [MC], din 20.10.2015, § 153; Koprivnikar c. Slovenia, din 24.01.2017, § 45).

Nu este exclus ca CSJ să califice arbitrare deciziile instanței de apel atunci când ar constata pro-

bleme serioase de încadrare juridică, care ar determina prezumții puternice de violare a art. 7 CEDO.

Aprecierea probelor are ca scop determinarea autenticității și valorii lor, precum și suficiența cantității în vederea stabilirii obiectului probatoriului.

Prin aprecierea probelor, ca operație finală a activității probatorii, organele judiciare determină măsura în care acestea le formează convingerea că faptele și împrejurările de fapt la care se referă au avut sau nu au avut loc în realitate.

„Aprecierea probelor este unul din cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depusă de către organele de urmărire, instanțele judecătorești, cât și de părțile din proces, se concretizează pe soluția ce va fi dată în urma acestei activități” [3].

CtEDO nu pune în discuție aprecierea probelor de către instanțele naționale, în temeiul art. 6 par. 1 CEDO, cu excepția cazului în care constatările acestora pot fi considerate vădit nerezonabile (a se vedea: *Dulaurans c. Franței*, din 21.03.2000, § 33-34 și 38; *Anđelković c. Serbiei*, din 09.04.2013, § 24; *Pavlović și alții c. Croației*, din 02.04.2015 § 49; *Yaremenko* (nr. 2), 30.04.2015, § 64-67 și *Tsanova-Gecheva c. Bulgariei*, din 15.09.2015, § 91).

„Atât admisibilitatea probelor, cât și aprecierea lor, constituie, în primul rând, o problemă de reglementare în legislația națională și este de competența instanțelor naționale să evalueze dovezile din fața lor” [32, § 83].

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că *„libera apreciere a probelor nu presupune arbitrar, ci libertatea de a aprecia probele în mod rezonabil și imparțial, iar rezultatele aprecierii probelor sunt prezentate de către instanța de judecată în acte procedurale, care trebuie să fie motivate în mod obiectiv și sub toate aspectele potrivit legii”* [11, § 60].

„Or, aprecierea probelor după propria convingere nu trebuie confundată cu aprecierea după impresie, care este produsul unor percepții emoționale” [13, § 69].

Din jurisprudența Curții Constituționale rezultă că, în procesul penal, stabilirea faptelor urmărește aflarea adevărului: *„Aceasta este posibil ca urmare a aprecierii probelor din perspectiva veridicității lor”* [11, § 62].

Aflarea adevărului a fost întotdeauna un subiect de discuție în diverse ramuri ale științei, implicit și a celei juridice. Cât privește viziunile și cercetările referitoare la aflarea adevărului în procesul penal, acestea sunt diferite. Totuși, ele pornesc de la ideea aflării adevărului prin intermediul probelor administrate într-o cauză penală în raport cu decizia luată de autoritățile judiciare în baza acestor probe.

Pe bună dreptate, unii autori susțin că „între adevăr și probă există o legătură indisolubilă, deoarece prin intermediul acesteia din urmă se realizează cunoașterea și se stabilește adevărul judiciar – un adevăr artificial, relativ, spre deosebire de adevărul obiectiv, care trebuie urmărit în virtutea principiului

aflării adevărului, dar despre care se cunoaște că este dificil de stabilit în cadrul unui proces penal. Cu toate acestea, principiul în cauză obligă organele judiciare la o cunoaștere completă a faptelor și împrejurărilor cauzei, precum și a suspectului sau inculpatului” [28, p.75].

În literatura de specialitate se descrie modul cum se află adevărul într-o cauză penală, și anume *„realizarea unei concordanțe (suprapunere) deplină între situația de fapt, așa cum s-a petrecut aceasta în materialitatea ei, și concluziile la care a ajuns organul judiciar cu privire la împrejurările respective”* [35, p. 45].

Instanțelor de judecată le revine sarcina de a aprecia probele în baza legii. Exigențele dreptului la un proces echitabil impun ca aprecierea probelor să nu fie nerezonabilă în mod evident. În caz contrar, se încalcă art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea: hotărârile CtEDO: *De Tommaso c. Italia* [MC], din 23.02.2017, §170, *Hodžić c. Croația*, din 04.04.2019, § 58 și *Makeyan și alții c. Armenia*, din 05.12.2019, § 47).

Textul *„bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”* din art. 427 alin. (1) pct. 6) CPP se referă la aprecierea probatoriului.

Pentru admiterea unui recurs în acest temei este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții:

- a) hotărârea să se bazeze pe o apreciere eronată a probelor;
- b) aprecierea să fie „vădit nerezonabilă”;
- c) hotărârea contestată se bazează în mod determinant pe această apreciere [22, § 41].

Deci, rezultă că nu orice eroare în aprecierea probelor poate condiționa admiterea recursului în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 6) CPP [22, § 42].

„Nu este suficient ca aprecierea să fie nerezonabilă. Ea trebuie să fie „vădit nerezonabilă”, adică să fie evidentă pentru un profesionist și să nu poată fi explicată rațional. De asemenea, această eroare trebuie să fie determinantă pentru soluția din hotărârea contestată” [22, § 42].

Simplul dezacord al recurentului cu aprecierea probelor nu poate constitui temei de casare a deciziei instanței de apel în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 6) CPP [5, § 26].

Curtea Supremă de Justiție reține că *„Eroarea gravă de fapt nu privește dreptul de apreciere a probelor, dar discrepanța între cele reținute de instanță și conținutul real al probelor, prin ignorarea unor aspecte evidente ce au avut drept consecință pronunțarea altei soluții decât cea pe care materialul probator o susține”* [2].

În art. 6 pct. 11¹) CPP legislatorul definește *„eroarea gravă de fapt”* – stabilirea eronată a faptelor, în existența sau inexistența lor, prin neluarea în considerare a probelor care le confirmau sau prin denaturarea conținutului acestora.

„Cu privire la neluarea în considerare a probelor, Curtea reține că atât prima instanță, cât și in-

stanța de apel ar putea admite sau, după caz, respinge cererile de administrare a probelor. ...Respingerea cererii de administrare a unei probe se face, de regulă, în situația în care instanța va considera că aceasta nu este pertinentă pentru cauză și implică, prin urmare, o apreciere. De altfel, Curtea a notat că refuzul nejustificat de a audia un martor al apărării, dacă declarația acestuia este pertinentă pentru cauza examinată, constituie o eroare gravă de fapt.... Așadar, neluarea în considerare a probelor poate presupune, între altele, respingerea nejustificată a probelor propuse de către părți” [11, § 64].

Există o legătură strânsă între *aprecierea vădit nerezonabilă a probelor* și *eroarea gravă de fapt*, între aceste categorii existând un raport de cauzalitate, prima fiind cauza, iar ultima efectul. „Prin urmare, stabilirea faptelor se află într-o legătură indisolubilă cu aprecierea probelor” [11, § 62].

7) **Instanța nu a fost compusă potrivit legii.**

Expresia „instituită de lege” din art. 6 § 1 CEDO se referă nu doar la temeiul legal al însași existenței „instanței” și la respectarea de către instanță a normelor specifice după care se conduce, dar și la alcătuirea completului de judecată în fiecare cauză (a se vedea hotărârile CtEDO *Posohov c. Rusiei*, din 04.03.2003, § 39; *Fatullaiev c. Azerbaidjanului* din 22.04.2010, § 144, *Kontalexis c. Greciei*, din 31.05.2011, § 42). Greșita compunere a instanței, privită exclusiv prin raportare la stricta legalitate, nu reprezintă o noutate, fiind menționată și în reglementarea anterioară a recursului printre cazurile de casare formale (*errores in procedendo*). Ea are în vedere atât aspectul constitutiv, cât și cel funcțional al noțiunii de compunere.

În doctrină s-a menționat că, prin compunerea completului de judecată, trebuie să se înțeleagă atât aspectul constitutiv, cât și cel funcțional al acesteia, „altfel spus, alcătuirea completului de soluționare sau de judecare a cauzei cu numărul de judecători prevăzuți de lege, care trebuie să fie funcționali, adică să aibă îndreptățirea legală să facă parte din formarea lui” [27, p. 1004].

Instanța nu este compusă potrivit legii în două situații, și anume:

- 1) în cazul în care se constată ca au fost încălcate prevederile din legea de organizare judiciară sau din legi speciale referitoare la compunerea completului de judecată care privesc numărul de judecători (aspectul constitutiv);
- 2) în cazul în care se constată că au fost încălcate prevederile legale prin care se stabilește că o anumită categorie de cauze, cum sunt cauzele privind infracțiunile de corupție, se judecă de judecători anume desemnați, în condițiile prevăzute de lege, sau specializați, după caz, ori prin care se stabilește modul de desemnare a judecătorilor care formează completul de judecată, potrivit legii. Această

situație privește aspectul funcțional al compunerii instanței, care are aceeași pondere ca alcătuirea cu numărul de judecători prevăzut de lege în privința conformității cu dispozițiile legale, fiind de natură să atragă, în caz de încălcare, sancțiunea nulității absolute.

În legătură cu sfera de incidență a cazului de nulitate absolută prevăzut la art. 251/1 alin. (1) lit. a) CPP, și anume compunerea instanței de judecată, considerăm că acesta presupune fie compunerea greșită a instanței manifestată, fie prin nerespectarea dispozițiilor privitoare la numărul de judecători, fie cauza a fost judecată de persoane care nu aveau calitatea de judecător sau au pierdut-o; încălcarea normelor privind repartizarea aleatorie a cauzei penale; prezența unui caz de incompatibilitate prevăzut de art. 33 CPP; încălcarea regulii invariabilității instanței de judecată, potrivit căreia completul de judecată trebuie să rămână același în tot cursul judecării cauzei (cu excepția prevăzută la art. 31 alin. (3) CPP). Prin nerespectarea acestor dispoziții poate fi încălcat principiul nemijlocirii ședinței de judecată, conform căruia instanța de judecată trebuie să ia cunoștință în mod direct, nemijlocit de probele administrate în cauză.

CtEDO consideră că cei care au responsabilitatea de a decide cu privire la vinovăția sau nevinovăția unui acuzat ar trebui, în principiu, să fie în măsură să audieze victimele, învinuții și martorii în persoană și să evalueze credibilitatea acestora.

„Evaluarea credibilității este o sarcină complexă care nu poate fi îndeplinită, de obicei, numai prin audierea unei înregistrări a declarațiilor, chiar și mai mult decât atât, atunci când doar unele dintre declarații sunt luate în considerare” (a se vedea hotărârile CtEDO *Manoli c. Moldovei*, din 28.02.2017 § 32; *Cutean c. României* din 02.12.2014, § 60, 61, 70, *Beraru c. României*, din 18.03.2014 § 66).

Normele privitoare la compunerea completului de judecată se regăsesc în art. 30, 31 și 314 CPP, care prevăd compunerea, cât și principiul continuității.

Potrivit art. 6 § 1 din Convenție, instanța trebuie să fie întotdeauna „instituită de lege. Definierea unui proces echitabil nu se poate face în baza unei singure norme invariabile, dar trebuie să depindă de circumstanțele particulare ale fiecărei cauze [31, § 250]. În această ordine de idei, nu putem să excludem faptul că atunci când CSJ ar constata încălcarea normelor de compunere a instanței în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 7) CPP, ar putea, totuși, în funcție de caz, să declare inadmisibil recursul în temeiul art. 432 alin. (2) pct. 5) CPP, deoarece *problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței*.

Cererea de recurs se depune la Curtea Supremă de Justiție cu atâtea copii câți participanți la proces sunt.

În conformitate cu prevederile art. 430 CPP **cererea de recurs trebuie să cuprindă:**

- 1) denumirea instanței la care se depune recursul;

- 2) numele și prenumele recurentului, calitatea procesuală sau mențiune cu privire la persoana în interesul căreia le reprezintă și adresa ei;
- 3) denumirea instanței care a pronunțat sentința, data pronunțării sentinței, numele și prenumele inculpatului în privința căruia se atacă hotărârea judecătorească, fapta constatată și dispozitivul sentinței, indicarea persoanei care a declarat apel și motivele invocate în apel;
- 4) denumirea instanței care a adoptat decizia în apel, data pronunțării deciziei de apel, dispozitivul deciziei în apel și argumentele admiterii sau respingerii apelului;
- 5) conținutul și motivele recursului cu argumentarea ilegalității hotărârii atacate și solicitările recurentului, cu indicarea temeiurilor pentru depunerea recursului, invocate în recurs și în ce constă problema de drept de importanță generală abordată în cauza dată. În cauza *Arseniev c. Moldova*, Decizia din 20.03.2022, (§ 18, 49), CtEDO observă că reclamantul nu a respectat diverse cerințe procedurale privind declararea recursului și nu a declarat că el nu putea respecta aceste condiții, care par rezonabile. Astfel, la 14 decembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a declarat inadmisibil recursul reclamantului, deoarece acesta nu corespundea cerințelor cu privire la formă și conținut. Instanța a notat că reclamantul nu și-a motivat recursul, nu a explicat problema generală legală care cerea intervenția acesteia, că el nu s-a bazat pe motivele enumerate în mod exhaustiv în lege pentru depunerea recursului;
- 6) formularea propunerilor privind hotărârea solicitată. Deși formularea acestor propuneri este obligatorie pentru recurent, ele nu influențează hotărârea Curții Supreme de Justiție;
- 7) data declarării recursului și semnătura recurentului.

După primirea cererii, instanța de recurs îndeplinește **actele procedurale preparatorii ale instanței** (art.431 CPP), și anume:

- 1) desemnează un judecător raportor, care pregătește cauza spre judecare și stabilește data examinării admisibilității recursului;
- 2) verifică dacă recursul îndeplinește cerințele prevăzute de art. 430 CPP. În cazul în care recursul nu îndeplinește aceste cerințe, judecătorul raportor îi oferă timp recurentului pentru înlăturarea neajunsurilor. Dacă recurentul nu înlătură neajunsurile în termen de 15 zile, cererea de recurs se consideră nedepusă;
- 3) expediază părților recursul considerat admisibil și întrebările la care ar trebui să răspundă, solicitându-le să depună, în termen de până la o lună, referința;
- 4) solicită dosarul de la instanța respectivă.

Admisibilitatea recursului. Instanța de recurs examinează admisibilitatea recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea

părților, în camera de consiliu în baza materialelor din dosar. Un complet format din trei judecători, prin încheiere, declară recursul inadmisibil, dacă:

- 1) recursul nu este depus de persoana menționată la art. 401 și, respectiv, art. 421 CPP;
- 2) recursul este tardiv. Deși termenele sunt, în principiu, limitări legitime ale dreptului la o instanță, modul în care au fost aplicate într-un anumit caz poate duce la o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenție [30, § 48]. CtEDO a constatat că reclamantul a suferit o restrângere excesivă a dreptului său de acces la o instanță în cazul în care recursul său a fost declarat inadmisibil pe motiv de nerespectare a termenelor legale, în măsura în care nerespectarea termenelor a fost cauzată de modul defectuos în care autoritățile și-au îndeplinit obligația de a notifica hotărârea pronunțată de instanța inferioară către reclamant (a se vedea hotărârile CtEDO *Davran c. Turciei*, din 03.11.2009, § 40-47; *Maresti c. Croației*, din 25.06.2009, § 33-43);
- 3) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 427 CPP [16, § 19];
- 4) recursul este vădit neîntemeiat. Curtea Supremă de Justiție califică recursul *vădit neîntemeiat*, dat fiind faptul că „*respingerea ca tardivă a unui apel depus peste trei ani și două luni nu poate pune în discuție legalitatea deciziei instanței de apel*” [17, § 21];
- 5) problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței.

„**Temeiurile** (s. a.) de inadmisibilitate a recursului sunt exhaustive și sunt menționate în art. 432 alin. (2) CPP. Acest alineat nu include ca **motiv** (s. a.) de inadmisibilitate situația în care recursul este formulat împotriva unui act care nu poate fi supus recursului. Prin urmare, recursul nu poate fi considerat inadmisibil”. Este suficient de evident în textul acestui paragraf că Curtea Supremă de Justiție confundă temeiurile cu motivele de inadmisibilitate, dacă citim prima și a doua propoziție. Suntem departe de gândul că este o abordare intenționată [18, § 23].

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (3) CPP, recursul declarat în temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) CPP – „*hotărârea este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor*” – nu poate fi declarat inadmisibil pentru temeiul de inadmisibilitate prevăzut de art. 432 alin. (2) pct. 5) CPP – *problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței*.

În încheierea privind inadmisibilitatea recursului se menționează sumar faptele cauzei, temeiul și motivele inadmisibilității, urmând să fie publicată pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și să fie comunicată părților.

De principiu se consideră că instanțele de casție își respectă obligația de motivare suficientă pen-

tru a respinge recursurile care nu au nicio perspectivă de succes, întemeindu-se pe o dispoziție legală specifică, fără o motivare suplimentară (hotărârea CtEDO *Talmane c. Letoniei*, din 13.10.2016, § 29).

„Conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele art. 6 § 1, chiar dacă persoanei care a folosit calea de atac nu i s-a dat posibilitatea să prezinte personal probe în fața instanței de apel sau de recurs” [33, § 67].

Procedura judecării recursului. Recursul se judecă, de regulă, fără citarea părților, cu excepția recursului considerat admisibil, în care se invocă temeiul prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 2) și 6) CPP: *„hotărârea este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”*. *„Conform art. 433 alin. (3) Cod de procedură penală, convocarea părților în ședință este obligatorie doar în cazul recursurilor bazate pe art. 427 alin. (1) pct. 6), „considerate admisibile”, adică a recursurilor considerate prima facie de către Curtea Supremă de Justiție că ar avea șanse mari de a fi admise” [15, § 21]. CtEDO susține că, „chiar dacă instanța ierarhic superioară are competența deplină de a examina atât chestiuni de drept, cât și de fapt, articolul 6 § 1 nu garantează întotdeauna un drept la o ședință publică sau, dacă o ședință are loc, un drept de a fi prezent personal” [33, § 67].*

La judecarea recursului în ședință publică conform prevederilor art. 432 alin. (5) CPP participă procurorul și persoanele indicate la art. 401 CPP ale căror interese sunt atinse prin argumentele invocate în recurs.

Recursul considerat admisibil este examinat în fond de un complet format din trei judecători. În vederea uniformizării practicii judecătorești, completul din trei judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din cinci judecători, iar completul din cinci judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet constituit din nouă judecători.

Analiza dispozițiilor art. 433 alin. (2) CPP ar permite de a conchide că completul din trei judecători nu se poate desesiza direct în favoarea unui complet constituit din nouă judecători.

Curtea Supremă de Justiție este în drept a decide organizarea ședinței publice și pentru examinarea concomitentă a altor recursuri. La ședința publică sunt citați procurorul și persoanele indicate la art. 421 CPP ale căror interese sunt atinse prin recurs, iar neprezentarea lor nu împiedică examinarea recursului. Președintele ședinței anunță cauza în care a fost declarat recurs, numele judecătorilor completului de judecată și verifică dacă există cereri de recuzare.

Primul cuvânt este oferit recurentului, apoi celorlalți participanți. Dacă între recursurile declarate

se află și recursul procurorului, primul cuvânt îl are acesta. Pledoariile nu pot depăși cadrul argumentelor recursului și al întrebărilor expediate părților decât cu acordul completului. Președintele ședinței poate oferi dreptul la replică cu privire la chestiunile apărute în procesul dezbaterilor.

Potrivit dispozițiilor 427 alin. (3) CPP, aprecierea probelor date de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs. *„Din această prevedere rezultă că toate probele urmează a fi prezentate în instanța de fond și apel, iar instanța de recurs verifică, în limitele legale, doar admisibilitatea probelor și legalitatea administrării și aprecierii acestor probe [6, § 105].*

Alin. (3) al art. 427 CPP prevede, totuși, două excepții de la această regulă. *„Curtea Supremă de Justiție poate evalua probele în cadrul unui recurs, dacă: a) se invocă temeinic art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală (hotărârea arbitrară sau bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor) sau b) cauza se examinează repetat, după trimiterea la rejudecare fiind identificate erori în modul în care au fost apreciate sau interpretate probele în prima instanță sau în instanța de apel. Anume în aceste situații este admisibil ca în Curtea Supremă de Justiție să poată fi prezentate probe noi, cu condiția solicitării administrării probei în instanța de apel și respingerii nejustificate a acestei cereri” [6, § 105].*

Probele care au apărut după pronunțarea deciziei instanței de apel nu pot fi administrate în Curtea Supremă de Justiție [6, § 106].

În conformitate cu dispozițiile art. 8 alin. (5) CPP, ședințele publice se înregistrează video, iar înregistrările video sunt disponibile pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție.

Deciziile instanței de recurs. Judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii:

- respinge recursul ca inadmisibil, cu menținerea hotărârii atacate;
- admite recursul, casează, parțial sau total, hotărârea atacată și ia una din următoarele soluții:
- menține hotărârea primei instanțe, când apelul a fost greșit admis;
- dispune achitarea persoanei sau încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de CPP;
- rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, dacă nu se agravează situația condamnatului sau, după caz, dispune rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs. *„Conform art. 435 Cod de procedură penală, Curtea Supremă de Justiție poate dispune rejudecarea cauzei doar dacă eroarea judiciară admisă de Curtea de Apel nu poate fi corectată în instanța de recurs. Prin urmare, remiterea la rejudecare este excepția, iar înlăturarea de către instanța de recurs a erorii, fără remitere la rejudecare, este regula” [9, § 57].* În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, rejudecarea poate fi dispusă

o singură dată. „Scopul limitării numărului trimiterilor la rejudecare este de a reduce durata examinării cauzelor”. Aceasta nu afectează cu nimic dreptul la apărare sau drepturile victimei infracțiunii, având în vedere că, conform art. 427 alin. (3) și art. 433 alin. (4) CPP, Curtea Supremă de Justiție poate organiza ședințe publice și reanaliza probele conform procedurii instanței de apel [20, § 75].

Procedura de rejudecare a cauzei și limitele acesteia. Procedura de rejudecare a cauzei după casarea hotărârii în recurs se desfășoară conform regulilor generale pentru examinarea ei.

Curtea Constituțională „... menționează că, în vederea asigurării unui proces echitabil, rejudecarea cauzei se efectuează de către un complet de judecată diferit față de cel care a adoptat hotărârea casată de către instanța de recurs” [14, § 66].

Pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii în măsura în care situația de fapt rămâne cea care a existat la soluționarea recursului.

Când hotărârea este casată numai cu privire la unele fapte sau persoane ori numai în ce privește latura penală sau civilă, instanța de rejudecare se pronunță în limitele în care hotărârea a fost casată.

La rejudecarea cauzei este interzisă aplicarea unei pedepse mai aspre sau aplicarea legii privind o infracțiune mai gravă decât numai dacă hotărârea inițială a fost casată în baza recursului declarat de procuror sau în interesul părții vătămate din motivul că pedeapsa fixată era prea blândă sau în baza recursului procurorului care a solicitat aplicarea legii privind o infracțiune mai gravă.

Constatări, concluzii și recomandări

Modificarea procedurii de recurs a determinat Curtea Supremă de Justiție, printr-un efort considerabil (în mai bine de 18 luni), să realizeze interpretarea judiciară a noilor norme procesual-penale atunci când instanța supremă este sesizată cu recurs. În încheierile și deciziile publicate, Curtea Supremă de Justiție face anumite explicații privind sensul unor temeuri de recurs și al procedurii de recurs. Majoritatea interpretărilor sunt clare, necontradictorii și, practic, dificil de combătut (unele fiind axiomatiche), și consecvent urmate de toate completele compuse din trei judecători, care au judecat recursurile penale, mai cu seamă pe parcursul anului 2024 și începutul anului 2025.

În cea mai mare parte, prevederile Codului de procedură penală în materia recursului sunt clare și previzibile în interpretare și aplicare. Totuși, am constatat anumite prevederi neconsecvente și necoaborate în mod sistemic, care au provocat soluții ale instanței supreme ce nu sunt prevăzute de lege și nu par a fi raționale.

La textul art. 433 alin. (3) CPP lit.b) legislatorul a renunțat, la aproape un an după intrarea în

viogare, deoarece nu era sincronizat cu normele de procedură la care se făcea referință (fiind abrogat prin Legea nr. 224 din 31.07.2024, în vigoare 16.08.2024).

Scoaterea de pe rol a cauzei de către Curtea Supremă de Justiție nu este prevăzută ca soluție de Codul de procedură penală. Totuși, atunci când sunt atacate cu recurs deciziile irevocabile, pronunțate de Curtea de Apel ca instanță de recurs, Curtea Supremă de Justiție dispune scoaterea de pe rol și remiterea recursului direcției de evidență și documentare pentru înregistrare corespunzătoare, chiar dacă din încheierea de scoatere de pe rol este suficient de clar că recursul nu poate fi admisibil.

În altă ordine de idei, conform dispozițiilor art. 420 alin. (4) CPP, nu pot fi atacate cu recurs sentințele, titularii dreptului de recurs care nu au folosit calea apelului ori au retras apelul, dacă legea prevede această cale de atac, dar în art. 432 CPP nu este indicat acest caz ca unul de inadmisibilitate a recursului.

Propunerea noastră este de a include în art. 432 CPP două temeuri distincte de inadmisibilitate: I - recursul este depus asupra unei hotărâri care nu este pasibilă de a fi atacată pe această cale, sau hotărârea atacată este irevocabilă; II - neutilizarea de către recurent a căii de atac a apelului, cu excepția cazului în care situația recurentului s-a înrăutățit prin decizia Curții de Apel.

Nu ar trebui să fie regulă fără excepții privitor la convocarea părților în ședință publică în vederea judecării recursului considerat admisibil în temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct.6) CPP, adică în cazul când se invocă separat că *hotărârea este arbitrară*, deoarece caracterul *arbitrar* al hotărârii poate fi constatat în procedură scrisă și în acest caz este puțin probabil să fie afectate standardele justiției penale. O soluție de moment, până la intervenția legislatorului, ar fi interpretarea judiciară restrictivă a sensului prevederilor art. 433 alin. (3) lit. a) CPP.

În sfârșit, provocăm pe această cale specialiștii în materie a se expune asupra oportunității ședinței publice în fața Curții Supreme de Justiție atunci când este judecat recursul considerat admisibil în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 2) CPP, adică atunci când se pretinde că admiterea recursului ar fi în măsură să schimbe sau să consolideze jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

Referințe bibliografice

1. Cerbu A. Considerațiuni generale cu privire la unele temeuri pentru recursul ordinar. În: *Revista de Științe Penale*. Anuar. Anul III, 2007, p. 210-217.
2. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17.06.2021. Dosarul nr.1ra-14/2021. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18989 (vizitat 21.11.2024).
3. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22.09.2020. Dosarul nr.1ra-1057/2020. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16899 (vizitat 19.12.2024).

4. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 106 din 07.10.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 134g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a tezei I de la art. 33 alin. (3), a tezei a II-a de la art.460 alin. (1) și a art.463 alin. (1) CPP (incompatibilitatea judecătorului la judecarea succesivă a aceleiași cauze penale). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 320-325.
5. Decizia Curții Supreme de Justiție din 05.02.2025. Dosarul nr. 1ra-81/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25636 (vizitat 21.11.2024).
6. Decizia Curții Supreme de Justiție din 12.12.2024. Dosarul nr. 1ra-1309/2023 https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25505 (vizitat 14.12.2024).
7. Decizia Curții Supreme de Justiție din 18.12.2024. Dosarul nr. 1ra-307/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25527 (vizitat 19.12.2024).
8. Decizia Curții Supreme de Justiție din 18.12.2024. Dosarul nr. 1ra-754/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25524 (vizitat 12.02.2025).
9. Decizia Curții Supreme de Justiție din 20.11.2024. Dosarul nr. 1ra-1520/23. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25415 (vizitat 20.11.2024).
10. Decizia Curții Supreme de Justiție din 25.04.2024. Dosarul nr.1ra-1614/22. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=24796 (vizitat 19.10.2024).
11. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 23.01.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 6 pct. 11/1) din Codul de procedură penală (definiția noțiunii de „eroare gravă de fapt”). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.44-54.
12. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 22 din 01.10.2018 privind excepția de neconstituționalitate a art. 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal (excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu soldate cu urmări grave). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 416-422.
13. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.18 din 22.05.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi CPP (intima convingere a judecătorului). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.190-200.
14. Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 12.05.2015 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 473 alin. (1) pct. 2) din Codul contravențional (examinarea recursului în procedura contravențională). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 241-246.
15. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 04.09.2024. Dosarul nr. 1ra-426/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25119 (vizitat 16.10.2024).
16. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 05.02.2025. Dosarul nr. 1ra-422/2023. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25631 (vizitat 06.02.2025).
17. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 05.02.2025. Dosarul nr. 1ra-760/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25649 (vizitat 06.02.2026).
18. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 06.02.2025. Dosarul nr. 1ra-46/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25652 (vizitat 14.02.2025).
19. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 06.02.2025. Dosarul nr. 1ra-266/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25660 (vizitat 08.02.2025).
20. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 09.01.2025. Dosarul nr.1ra-467/2022. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25597 (vizitat 19.01.2025).
21. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 13.02.2025. Dosarul nr. 1ra-62/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25676 (vizitat 15.02.2025).
22. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 18.12.2024. Dosarul nr. 1ra-1085/2024, https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25526 (vizitat 19.10.2024).
23. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 19.02.2025. Dosarul nr. 1ra-1611/2022. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25709 (vizitat 21.02.2025).
24. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 20.02.2025. Dosarul nr. 1ra-153/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25700 (vizitat 22.02.2025).
25. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 20.02.2025. Dosarul nr. 1ra-1251/2024. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25702 (vizitat 22.02.2025).
26. Încheierea Curții Supreme de Justiție din 26.02.2025. Dosarul nr. 1ra-330/2025. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=25719 (vizitat 27.02.2025).
27. Mateuț Gh. *Procedura penală. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2019. 1200 p.
28. Negru A.I. *Administrarea și aprecierea probelor în procesul penal*. București: Universul Juridic, 2022. 542 p.
29. Speța *Atanasovski c. Macedoniei*, hotărârea din 14.01.2010. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96673> (vizitat 19.10.2022).
30. Speța *Goremîchin c. Moldovei*, hotărârea din 05.06.2018. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-183369> (vizitat 19.11.2024).
31. Speța *Ibrahim și alții c. Regatului Unit (MC)*, hotărârea din 13.09.2016. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-166680> (vizitat 29.11.2024).
32. Speța *Lhermitte c. Belgiei* [MC], hotărârea din 29.10.2016. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-176054> (vizitat 19.10.2024).
33. Speța *Popovici c. Moldovei*, hotărârea din 27.11.2007. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112802> (vizitat 24.10.2024).
34. Speța *Unedic c. Franței*, hotărârea din 18.12.2008. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90350> (vizitat 19.11.2024).
35. Udroi M. (coord.). *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*. Ediția a II-a. București: C.H. Beck, 2017. 2600 p.